

**SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA**  
**Pf.I.20.413/2017/4.szám**

A Szegedi Ítéltábla a dr. Szabó Balázs Gábor ügyvéd által képviselt **felperes neve (címe)** szám alatti lakos felperesnek – a dr. Bugya József ügyvéd által képviselt **I.rendű alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű I. rendű és a személyesen eljáró **II.rendű alperes neve (címe)** szám alatti lakos II. rendű alperesek ellen tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szolnoki Törvényszék 2017. február 22. napján kelt 6.P.21.058/2016/17. számú ítélete ellen a felperes részéről 18. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

**Í T É L E T E T :**

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését **részben megváltoztatja** és megállapítja, hogy a peres felek között 2007. július 30. napján létrejött ... számú kölcsönszerződés 4. pontjának alábbi része érvénytelen:

„Az Adós tudomásul veszi, hogy a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a Banknál vezetett számlái és a Bank vonatkozó bizonylatai alapján készített, közjegyzői okiratba foglalt, Bank részéről tett nyilatkozatot vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadja a terhére fennálló kölcsön és járuléktartozás közokirati tanúsításaként, továbbá az Adós aláveti magát annak, hogy a terhére fennálló kölcsön és egyéb járuléktartozás mértékét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is, a Bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

A II. rendű alperest a fentiek türéseire kötelezi.

Mellőzi a felperes elsőfokú eljárási költség megfizetésére kötelezését és megállapítja, hogy a peres felek költségeiket maguk viselik.

A felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 18.000,- (Tizennyolcezer) Ft-ra leszállítja és kötelezi az I. rendű alperest, fizessen meg az államnak – külön felhívásra – további 18.000,- (Tizennyolcezer) Ft le nem rótt elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest és az I. rendű alperest, személyenként fizessenek meg az államnak – külön felhívásra – 24.000,- (Huszonnégyezer) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Ezt meghaladóan a peres felek a másodfokú eljárással kapcsolatosan felmerült költségeiket maguk viselik.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

## INDOKOLÁS

Az ítéletábra az ügyben az alábbi releváns, részben kiegészített tényállást állapította meg:

A peres felek 2007. július 30-án kötöttek ingatlan vásárlásához, illetve tehermentesítéséhez nyújtott fogyasztói kölcsönszerződést. A szerződés szerint az I. rendű alperes a felperesnek és a II. rendű alperesnek mint adósoknak 65.921 CHF-ban meghatározott kölcsönt nyújtott, ami 9.000.000,- Ft finanszírozási igényüknek felelt meg. A törlesztő részletek száma 240, a kölcsön kamatlába változó, a szerződés megkötésekor értéke évi 4,05 %, a THM induló mértéke 4,53 %. A szerződés 4. pontja – egyebek mellett – az alábbi rendelkezést tartalmazza:

„Az Adós tudomásul veszi, hogy a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a Banknál vezetett számlái és a Bank vonatkozó bizonylatai alapján készített, közjegyzői okiratba foglalt, Bank részéről tett nyilatkozatot vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadja a terhére fennálló kölcsön és járuléktartozás közokirati tanúsításaként, továbbá az Adós aláveti magát annak, hogy a terhére fennálló kölcsön és egyéb járuléktartozás mértékét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is, a Bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

A felek ugyanezen a napon zálogszerződést is kötöttek jelzálog alapítása céljából a **(város neve, utca, házszám)** alatti ingatlanra – egyebek mellett – a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítására.

A következő napon a kötelezettségvállalást és a tartozás elismerését tartalmazó nyilatkozatot, amely rögzítette a kölcsönszerződés főbb adatait is, közjegyzői okiratba foglalták.

A felperes keresetében kérte, a bíróság állapítsa meg a kölcsönszerződés 4. pontjának érvénytelenségét, mivel az jogszabályba ütközik, egyben tisztességtelen szerződési kikötést tartalmaz. Keresetének jogalapjaként az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 209/A. § (2) bekezdésére, a 93/13. EKG rendelet 5. cikkére és 6. cikk (1) bekezdésére, a Hpt. 78. § (1) bekezdésére, valamint a 18/1999. Korm. rendelet 2. § d) pontjára és 1. § j) pontjára hivatkozott. A részleges érvénytelenség jogkövetkezménye álláspontja szerint az, hogy a tisztességtelen szerződéses kikötés nem jelent kötelezettséget a felekre nézve. Állította, bár a 4. pontban foglaltak részben a kölcsön árfolyamkockázatával kapcsolatosak, az adósok mégsem kaptak teljes körű, a Hpt. 78. § (1) bekezdésének megfelelő tájékoztatást sem az e pontban foglaltakról, sem a külön íven szövegezett kockázatteljesítő nyilatkozat tartalmáról. A tájékoztatás nem szólt a tőketartozás és a törlesztőrészletek korlátlan, felső határ nélküli emelkedésének lehetőségéről sem az árfolyam emelkedése esetére. Az I. rendű alperes az e pontban írtakkal valójában a törlesztőrészletek egyoldalú módosításának, emelésének lehetőségét rögzítette. Az árfolyamkockázat adósokra való átteljesítése pedig ellentétes a Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében foglaltakkal. A 4. pont első bekezdése a tartozás összegére nézve megfordítja a bizonyítási terhet a fogyasztó (adósok) hátrányára. Sérelmezte továbbá, hogy az I. rendű alperes a hitel kihelyezése előtt nem győződött meg kellőképpen az adósok hitelképességéről, a szükséges fedezet, illetve biztosítékok meglétéről, valós értékéről.

A későbbiekben a felperes többször módosította keresetét. 2015. október 19-én érkezett beadványában a zálogszerződés semmiségének megállapítását kérte a Ptk. 251. § (1) bekezdése és 200. § (2) bekezdése alapján. Állította, az I. rendű alperes a kölcsönösszeg tényleges meghatározása mellett csak egy olyan hitelkeretet rögzített, amelynek mértékéig sor kerülhet folyósításra, az egyedi szerződésben írt, svájci frankban meghatározott összeg azonban nem a tényleges kölcsönösszeg, csupán tájékoztató jellegű. Véleménye szerint nem került egyértelműen meghatározásra a havi

törlesztőrészlet összege sem. Végül hivatkozott arra, hogy a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjába ütközik. Etekintetben is kérte a II. rendű alperes tűrésre kötelezését.

Az I. rendű alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta a módosított keresetben hivatkozott érvénytelenségi okokat a Pp. 146/A. §-ára hivatkozva. Állította, a felperes és a II. rendű alperes a kölcsönszerződés aláírása előtt megismerték és aláírásukkal elfogadták az ÁSZF-et, így az az egyedi kölcsönszerződés részévé vált. Véleménye szerint az annak 10.1. pontjában foglaltak nem minősülnek tisztességtelen szerződési feltételnek. A kölcsönszerződés kielégíti a Ptk. 523. §-ában és a Hpt. 213. § (1) bekezdés a)-e) pontjaiban foglaltakat, egyértelműen és kiszámíthatóan meghatározásra került ugyanis benne a kölcsönösszeg, a törlesztőrészletek összege és száma. Kiemelte, a szerződéskötés időpontjában nem volt tiltott a kétnemű árfolyam alkalmazása, s nem kellett sem a kölcsönösszeget, sem a törlesztőrészletek összegét forintban feltüntetni a kölcsön devizaalapúsága folytán. A felperes álláspontjával szemben az egyedi kölcsönszerződésben meghatározták az ügyleti kamat akkori mértékét és az induló teljes hiteldíjmutatót (THM) is. A felperes és a II. rendű alperes a kölcsönszerződést és a kockázatfeltáró nyilatkozatot azonos napon írták alá, így okirattal kívánta bizonyítani, hogy tájékoztatást kaptak a kölcsön árfolyamkockázatáról. A hivatkozott érvénytelenségi okokkal kapcsolatban előadta, a DH1 törvény azt részben kiküszöbölte, ezzel a szerződés konvalidálódott, azaz véglegesen érvényessé vált, ezért az egyoldalú szerződésmódosítás jogára mint tisztességtelen feltételre történő hivatkozás téves. A szerződés 4. pontja sem tisztességtelen, az adósok e kikötésben a Vht. és a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvényben (Kjtv.) foglalt eljárás alkalmazását fogadták el. A közjegyzői tanúsítvány felmondási nyilatkozatának szövege a felmondás megtörténtének tényét és az általa vezetett nyilvántartások szerint fennálló adósi kötelezettség összegét igazolja, ami a közvetlen végrehajthatóság egyik feltétele. A kikötés a bizonyítási terhet sem fordítja meg, mert az I. rendű alperes kötelezettsége a felperes által teljesített befizetésekről és tartozásának összegéről a jogszabálynak megfelelő nyilvántartás vezetése.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában rögzítette, a peres felek között létrejött szerződés fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül és a devizatörvények hatálya alá tartozik. Kiemelte, az I. rendű alperes ellenkérelmét tartalmazó beadvány 2016. február 4-én került kézbesítésre a felperes jogi képviselője részére, melyhez képest a 2016. március 6-át követően benyújtott keresetváltoztatások, illetve megjelölt érvénytelenségi okok érdemben nem voltak vizsgálhatók. A tévedésre, megtévesztésre alapított érvénytelenségi hivatkozások kapcsán kifejtette, a megtámadási határidőt a felperes elmulasztotta, emiatt érdemben ezek az okok sem voltak vizsgálhatók. A felperes a ...-i Törvényszékhez benyújtott keresetében elsődleges érvénytelenségi okként a kamatdíjra vonatkozó egyoldalú módosítás tisztességtelenségére hivatkozott, amit a devizatörvények rendeztek. Véleménye az volt, a felperes megalapozatlanul vitatta, hogy a kölcsönszerződés aláírásakor nem adták át az adósoknak a bank üzletszabályzatát és ÁSZF-jét, így nem volt módjuk azok megismerésére, elfogadására. Ezzel szemben az adósok mindkét szerződést aláírták, amik pedig tartalmazzák, hogy az itt nem rendezett kérdésekben a bank üzletszabályzata, a vonatkozó ÁSZF az irányadó, azokat megismerték, tudomásul vették. A kockázatfeltáró nyilatkozat pedig rögzíti, hogy az azt aláíró felek megismerték a részükre bemutatott üzletszabályzatot és ÁSZF-et. Mindezek következtében azok az egyedi kölcsön- és zálogszerződés részévé váltak. Mivel a felperes nem fejtette ki részletesen, miért tartja tisztességtelennek a szerződés 4. pontjának az ÁSZF elfogadására vonatkozó részét, ez a szövegrész a tisztességtelenség szempontjából nem volt vizsgálható. Megjegyezte, ezek a részek nem a felek szerződésből eredő jogairól és kötelezettségeiről rendelkeznek. Nincs szó arról sem, hogy a kölcsönszerződés 4. pontja – a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével – az adósokra nézve hátrányos lenne. Az a szerződésben rögzített körülmény, hogy a kölcsön- és a zálogszerződés részévé válnak a

bank iratai, nem minősülhet tisztességtelennek, nem meríti a Ptk. 209. § (1) bekezdésében foglaltakat. Alaptalannak találta azt a felperesi állítást is, hogy a kölcsönszerződés nem tartalmazza pontosan meghatározható módon a szerződés tárgyát, a törlesztőrészek összegét és számát. Határozatának indokolásában egyebekben utalt a Kúria 1/2016. és 6/2013. Polgári jogegységi határozataiban foglaltakra. Nem minősítette tisztességtelennek a kölcsönszerződés, illetve az ÁSZF azon rendelkezéseit sem, amely szerint az árfolyamváltozással kapcsolatos kockázatot a felperesnek és a II. rendű alperesnek kell viselnie. A kockázatfeltáró nyilatkozat bizonyítja, hogy az adósok előzetesen tájékoztatást kaptak a deviza elszámolású hitel árfolyamkockázatáról, aminek szövegezése világos és érthető. Rámutatott, mivel a kölcsönszerződés nem érvénytelen a módosított keresetben hivatkozott egyik okból sem, a zálogszerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelem is alaptalan.

A felperes elsődlegesen az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása és a kölcsönszerződés 4. pontja érvénytelenségének megállapítása, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezése érdekében fellebbezett. Álláspontja szerint az indokolás formális, az érvénytelenséget illetően csupán egy mondatos, a felperes érvénytelenségre vonatkozó állításainak tételes cáfolatát – jogszabályi hivatkozással is alátámasztottan – nem tartalmazza. Hiányossága pedig érdemi felülbírálatát nem teszi lehetővé. A kölcsönszerződés 4. pontja körében hivatkozott a 18/1999. Korm. rendelet 1. § j) és b) pontjára. Érvelése szerint a támadott rendelkezés megfordítja a bizonyítási terhet akkor, ha a szerződéskötést követően az adós esetleg nem ért egyet a bank nyilvántartásával, hiszen ilyen esetben egy végrehajtási eljárásban a felperesnek kell bizonyítani, hogy nem annyi a tartozása, mint amit a bank állít. Kiemelte, a felperes keresetében a kölcsönszerződés 4. pontját támadta, erre tekintettel fogalmilag kizárt a jogkövetkezmények levonása iránti kérelem előterjesztése. A felperes a támadott kikötésben alávetette magát az I. rendű alperes által vezetett könyvekben és nyilvántartásokban foglalt adatoknak, ezzel lemondott arról a lehetőségről, hogy vita esetén kétségbe vonja a bank által meghatározott összegű tartozást. Hangsúlyozta, főszabályként az I. rendű alperest terheli követelése pontos összegének bizonyítása a felperes ellen a tartozás megfizetése iránt indított perben, a perbeli kikötés azonban lehetőséget biztosít számára, hogy ezt a bizonyítási terhet a felperes terhére megfordítsa, ezért az a hivatkozott Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjába ütközik.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Kiemelte, a fellebbezés kizárólag a kölcsönszerződés 4. pont első bekezdés harmadik mondata részleges érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelem elutasítását vitatta, az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezéseit nem. E kérdés eldöntése során annak van jelentősége, hogy a vitatott rendelkezés megfordít-e bármilyen bizonyítási terhet, ami egyébként a fogyasztóval szerződő felet terhelne. Kifejtette, a közjegyzői okiraton alapuló közvetlen végrehajthatósághoz egyrészt szükség van a Vht. szerinti tartalmi elemekkel bíró „alap” közjegyzői okiratra, amit a közjegyző végrehajtási záradékkal lát el a vonatkozó feltételek fennállása esetén, másrészt, amennyiben a kötelezettség beállta feltétel bekövetkeztétől függ, úgy az „alap” közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásához szükséges az is, hogy a feltétel bekövetkeztét – tipikusan a felmondás megtörténtét – is közokirat tanúsítsa. A közjegyzői tanúsítvány az alperesi felmondási nyilatkozat szövegét és a felmondás megtörténtének tényét igazolja, amelyre a közvetlen végrehajthatóság elrendelhetősége érdekében van szükség. A vitatott szövegrésszel az adós a közjegyzői eljárás igénybevételét, a tanúsítás formáját fogadta el, biankó összegszerűséget nem. Ezzel viszont semmiféle bizonyítási teher nem fordul meg az adós hátrányára, hiszen ha nem lenne a közokirat, és a hitelező perben érvényesítené a követelését, miközben az adós a szerződés érvénytelenségére hivatkozna, vagy arra, hogy a követelés más összegben áll fenn, akkor e körülményeket mindenképpen neki, mint arra hivatkozó félnek kellene bizonyítania. A felperes a vitatott kikötéssel nem mondott le a vitatás

jogáról, ahogy a szerződéses rendelkezés nem zárja el az ellenkező bizonyításától sem. Álláspontjának alátámasztásául hivatkozott a Kúria egyedi ügyben hozott határozatára a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjának értelmezése tekintetében. Hangsúlyozta, az I. rendű alperes a támadott kikötéstől függetlenül jogosult a kölcsönszerződést felmondani, a felmondásról szóló nyilatkozatát közjegyzői okiratba foglaltatni és végül az adósokkal szemben közvetlen végrehajtás elrendelését kérni az arra illetékes közjegyzőtől az alapul szolgáló, közjegyzői okiratba foglalt felmondás és közjegyzői tanúsítvány alapján. Véleménye szerint a felperes a szerződési feltétel vitatásával a közokirati elemet és a közvetlen végrehajthatóságot is megkérdőjelezte, de minden alap nélkül. Egyrészt hangsúlyozta, a közjegyző nem a felmondásról szóló közokiratot látja el végrehajtási záradékkal, hanem az eredeti szerződéskötéskor felvett közokiratot, másrészt a közokirat alkalmazására az alperes jogosult volt, jogszabály azt nem tiltja. Megjegyezte, a felperes fellebbezésében hivatkozott első ízben a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének b) pontjára, ami viszont meg nem engedett új hivatkozásnak minősül a Pp. 235. §-a alapján.

A fellebbezés **részben** alapos.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a kölcsönszerződés 4. pontja érvénytelenségének megállapítását kérte kereseti kérelmének megfelelően, ezért a felülbírálatnak is erre a körre, a teljes 4. pontra kellett kiterjednie.

Az ítéletábra a kölcsönszerződés 4. pontjának rendelkezései közül azonban csupán a rendelkező részben írt kikötés tisztességtelenségét találta megállapíthatónak az alábbiakra figyelemmel:

A perbeli jogvita elbírálása során alkalmazandó 1959. évi IV. tv. (Ptk.) 209. § (5) bekezdése értelmében nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásainak megfelelően határozzák meg. Erre figyelemmel az ítéletábra elsődlegesen azt vizsgálta, a kölcsönszerződés 4. pontja megfelel-e a Vht. szerződéskötéskor hatályos 21. §-ában foglalt rendelkezéseknek.

A Vht. szerződéskötéskor hatályos 21. § (1) bekezdése szerint a bíróság végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza

- a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,
- b) a jogosult és a kötelezett nevét,
- c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,
- d) a teljesítés módját és határidejét.

A (2) bekezdés úgy szól, ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa. A (3) bekezdés értelmében e § alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt. Lényegét tekintve a fentiekkel egyező rendelkezést tartalmaz a Vht. jelenleg hatályos 23/C. §-a.

Az idézett törvényi rendelkezések szövegszerűen nem egyeznek meg a perbeli szerződés 4. pontjában szereplő kikötéssel, ezért az ítéletábra a továbbiakban azt vizsgálta, van-e tartalmi egyezés közöttük, illetve eredményét tekintve ugyanaz a helyzet adódik-e akkor, ha a támadott rendelkezés szerinti közjegyzői ténytanúsítvány kiállítására kerül sor, mintha a szerződést és a felmondását tartalmazó nyilatkozatot közjegyzői okiratba foglalják.

Kétségtelen, az I. r. alperes a perbeli szerződési feltétel hiányában is el tudná érni, hogy az általa kimutatott tartozás behajtására közjegyző által kiállított végrehajtási záradék alapján, azaz a követelés jogszerűségét vizsgáló bírósági eljárás lefolytatása nélkül bírósági végrehajtási eljárás

induljon. Az I. r. alperes ugyanis az adós fizetési késedelmére, azaz szerződésszegésére alapított felmondásáról és az abban közölt tartozás összegéről – mint a Kjtv. 136. § (1) bekezdés e) pontja szerinti jelentős jogi tényről – kérhetné közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és ennek alapján kezdeményezhetné a közjegyzőnél a végrehajtás végrehajtási záradék kiállításával történő elrendelését. A perbeli szerződés 4. pontjának idézett rendelkezése pedig lehetőséget biztosít számára arra, hogy – akár a szerződés felmondása és annak közokiratba foglalása mellett, akár előzetes felmondás nélkül – közjegyzői ténytanúsítványt állíttasson ki az adóssal szemben a számítása szerint fennálló tartozás összegéről és kérje annak végrehajtási záradékkal való ellátását. Az adós – függetlenül attól, hogy közjegyzői okiratba foglalt felmondás vagy a hitelezőnek az adós tartozására vonatkozó nyilatkozatát tartalmazó közjegyzői okirat záradékolása alapján indul végrehajtás vele szemben – az általa a Pp. 369. § a) vagy b) pontja alapján indított végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben vitathatja a végrehajtási záradékban megjelölt tartozás fennállását vagy összegét arra hivatkozva, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre 369. § (a) pont), vagy egészen, illetőleg részben megszűnt 369. § (b) pont). Ilyenkor a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per keretében a követelésről érdemi jogvita folytatható le, így a felperesként fellépő adós a végrehajtást kérővel szemben mindazt a védekezést előterjesztheti, amellyel akkor élhetett volna, ha a végrehajtást kérő perben érvényesíti követelését. Lényeges eltérés azonban, hogy míg a felmondáson alapuló végrehajtás esetén a végrehajtást kérőre – jelen esetben az I. r. alperesre – hárulna annak bizonyítása, hogy a követelése fennáll (BH1980.388.), azaz ő köteles bizonyítani, hogy az adós szerződésszegést követett el és ezért jogszerűen került sor a szerződés felmondására, és ezzel az adós valamennyi fizetési kötelezettségének lejárttá tételére, addig ha a záradékolt okirat az adós elismerésén (jelen ügyben a kölcsönszerződés 4. pontján) alapul, a bizonyítási teher megfordul és az adósnak kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn (BH1991439.).

Ezzel összefüggésben hangsúlyozza az ítéletábra, hogy a Pp. 195. § (1) bekezdése értelmében a közjegyző által kiállított ténytanúsító okirat, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt adatok és tények valóságát, azonban – mivel a közjegyző a felmondásról mint nyilatkozat közléséről csak a Kjtv. 136. § (1) bekezdés e) pontja alapján állíthat ki ténytanúsítványt – a felmondás közokiratba foglalása csak a felmondás tényét tanúsítja közhitelesen, azt nem, hogy annak indoka (vagyis az adós szerződésszegése) és az abban megjelölt tartozás összege valós. A közjegyzői okiratba foglalt felmondás végrehajtási záradékolatása alapján induló végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perben tehát nem az adóst terheli a hitelező által közölt tartozás valóságával szemben az ellenbizonyítás. A támadott szerződési rendelkezés ettől eltérő tartalmú, mert eszerint az adós elfogadja, hogy annyi a tartozása, amennyit az I. r. alperes saját nyilvántartása alapján közöl a közjegyzővel, ezért ezzel – a közjegyzői okiratba foglalt – nyilatkozatával szemben őt terheli az ellenbizonyítás arra is kiterjedően, hogy szerződésszerűen teljesített, ezért a bank felmondása jogszerűtlen. A bizonyítási teher valójában ezzel fordul meg, lényegesen elnehezítve az adósi pozícióban lévő fogyasztó perbeli helyzetét.

Összegezve: A fogyasztói kölcsönszerződésbe foglalt azon kikötés, mely szerint az adós a szerződéskötéskor előre elismeri, tudomásul veszi, hogy a jövőben bármikor fennálló tartozása a kölcsönadó saját üzleti könyvei, illetve nyilvántartása alapján megállapítható összeggel azonos, tisztességtelen szerződési feltétel, így az semmis. Az erre irányuló szerződési feltétel – mint a szerződéskötéskor a kölcsön folyósítása előtt megtett tartozáselismerés – mind a bizonyítási teher, mind a felmondás jogszerűségének vitathatósága szempontjából a fogyasztót indokolatlanul hátrányos helyzetbe hozza (BDT2017.3628.).

A döntés kapcsán lényeges, hogy az 1959-es Ptk. a szerződés vagy valamely rendelkezése tisztességtelenségének a megállapítását egyrészt a bíróság mérlegelésére bízza, másrészt – kizárva a mérlegelést – a 209. § (3) bekezdésének felhatalmazása alapján a 18/1999. Korm. rend. (továbbiakban: R.) nevesít tisztességtelennek minősülő feltételeket: az 1. § (1) bekezdése az ún. fekete, míg a 2. § az ún. szürke listát tartalmazza. A fekete listában szereplő, tisztességtelennek minősülő szerződési feltételek esetében a bíróságnak nem kell vizsgálnia az 1959-es Ptk. 209. § (2) bekezdésében rögzített körülményeket, azaz ha a fekete listán szereplő bármely feltétel megvalósul, a bíróságnak meg kell állapítania az adott szerződési rendelkezés tisztességtelenségét. A fellebbezés tárgyát képező szerződési rendelkezés a R. 1. § (1) bekezdés j) pontja szerinti eset, ennek alapján a bíróságnak szükségképpen meg kellett állapítania a tisztességtelenségét.

Nem ért tehát egyet az ítéletábra tehát az elsőfokú bíróság megállapításával, miszerint a szerződés e pontjának fenti kikötése a felperesi fogyasztó hátrányára nem változtatja meg a bizonyítási terhet. Főszabály szerint ugyanis a szerződésszegés tényét az ezt állító félnek kell bizonyítani a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján. Ennek megfelelően ha az I. rendű alperes azt állítja, hogy a felperes a szerződés szerinti fizetési kötelezettségének nem, vagy nem a szerződésben foglaltak szerint tett eleget, azt neki kell bizonyítani. A felperesnek csak azt kellene igazolnia szükség esetén, hogy többet teljesített, mint amennyit az I. rendű alperes állít, de magát az elszámolást, azt, hogy teljesítéseit a szerződés és a törvény rendelkezéseinek megfelelően számolta el, egyben helyesen számította ki az adós fennálló tartozását, az I. rendű alperesnek kellene bizonyítani. Ezt változtatja meg a vitatott kikötés, ami az I. rendű alperest ekként mentesíti az elszámolás végeredménye helyességének igazolása, sőt magának az elszámolás levezetésének a kötelezettsége alól, és a Pp. 195. § (1) és (6) bekezdése alapján a felperesre hárítja az alperes által egyoldalúan közölt adatok szerint kiállított közjegyzői okiratban rögzített tartozás valótlansága bizonyításának a terhét. Ez egyben azt is jelenti, hogy a R. 1. § (1) bekezdés j) pontja szerinti – a szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítását megalapozó – feltétel megvalósul.

Megjegyzzi az ítéletábra, a rendelkező rész szerinti szerződési feltétel tisztességtelensége – a fellebbezésben hivatkozott – R. 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján is megállapítható.

A b) pont – helyes értelmezés szerint – a fogyasztó teljesítésének a szerződésszerűségére vonatkozik. Eszerint a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e. A támadott szerződési rendelkezés egyoldalú hatalmasságot biztosít az I. r. alperes számára tekintetben, hogy meghatározza, áll-e fenn tartozása a felperesnek és ha igen, mennyi. Ettől független kérdés, hogy az I. r. alperes kötelezettsége – külön jogszabály, a Hpt. alapján – évente elszámolás, a felmondást megelőzően pedig a tartozásról részletes kimutatás eljuttatása a felpereshez. Az I. r. alperesi hitelezőnek e kötelezettségét ugyanis a peres felek kölcsönszerződése nem tartalmazza, azaz nincs a szerződésnek olyan rendelkezése, amely szerint köteles lenne a tartozást közölni aadóval, mielőtt a ténytanúsítványt az általa szolgáltatott adatok alapján a közjegyző kiállítja. Az az I. r. alperes jogkövető magatartására tartozó kérdés, hogy a külön jogszabály által őt terhelő kötelezettségének eleget tesz-e vagy sem. A jogvita eldöntése szempontjából azonban annak van jelentősége, hogy mi áll a felek szerződésében, abban szerepel-e az I. r. alperesnek ez a kötelezettsége, mert csak ebben az esetben biztosított a felperes számára, hogy a ténytanúsítvány kiállítása előtt vitassa a tartozásával kapcsolatos megállapításokat. Ez egyben azt is jelenti, hogy tisztességtelen a fogyasztói szerződés azon kikötése, melynek alapján a fogyasztó mindenkor tartozását a vele szerződő fél egyoldalú közlése alapján a közjegyző által kiállított közokirat tanúsítja (BDT2015.3420.), illetve amely szerint az adós a szerződéskötéskor előre elismeri, hogy a jövőben bármikor fennálló tartozása a kölcsönadó saját üzleti könyvei, illetve nyilvántartása alapján megállapítható összeggel azonos (BDT2017.3629.). Miután a rendelkező

részben idézett általános szerződési feltétel ilyen tartalmú, a felperes megalapozottan hivatkozott annak semmisségére.

Az ítélet tábla az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme kapcsán kiemeli, a felperes fellebbezésében tett új jogszabályhelyre történő hivatkozása (R. 1. § (1) bekezdés b) pont) nem esik a Pp. 235. § (1) bekezdésének tilalma alá, mivel az nem minősül új bizonyítéknak vagy új tény állításának.

A szerződés 4. pontjának további kikötései kapcsán az ítélet tábla osztja az elsőfokú bíróság ítéletében és az I. rendű alperes védekezésében írtakat.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott rendelkezését a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben – a rendelkező részben írtak szerint – megváltoztatta, míg egyebekben helybenhagyta azt.

Az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására figyelemmel az ítélet tábla a felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét annak felére leszállította és kötelezte az I. rendű alperest a pernyertesség-pervesztesség arányának megfelelő illeték megfizetésére (Pp. 81. § (1) bekezdés).

Mivel a fellebbezés csak részben vezetett eredményre, a felperes és az I. rendű alperes 50-50 %-os arányban kötelesek megfizetni az államnak külön felhívásra a le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. §-a alapján, míg ezt meghaladóan a peres felek a másodfokú eljárási költségeiket a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján maguk viselik.

Szeged, 2017. november 17.

|                         |                    |                              |
|-------------------------|--------------------|------------------------------|
| Dr. Kiss Gabriella s.k. | Bálint Attila s.k. | Bánfalvi-Bottyán Csilla s.k. |
| a tanács elnöke         | előadó bíró        | táblabíró                    |